

Herinneringen

Warmte. En spontaniteit. Dat zijn wel de kernwoorden waarmee mijn moeder te omschrijven viel. Viel, niet valt, want ze is er al zo lang niet meer. Vandaag vijftig jaar.

Haar lieve, soms wat ongeremde ingevingen maakten regelmatig dat wij, haar kinderen, niet wisten waar we het zoeken moesten van plaatsvervangende schaamte. Zo sprak ze op straat zomaar mensen aan. *Mam, doorlopen!* Mensen waaraan ze zag dat die iets nodig hadden, iets ontbeerden. En het moest wel heel gek lopen, wilde zij nou niet toevallig net datgene in huis of hart hebben waar het de arme sloebers aan schortte; we hadden vaak vreemd volk

over de vloer.

Elk jaar, als ze bij de opvoering van de Mattheüspassie helemaal op de voorste rij zat, huilde ze tranen met tuiten van ontroering. Al lang voordat Jezus hing, ging zij onderuit en na zijn dood was er helemaal geen houden meer aan. De solisten zagen dat, maar zij schaamde zich niet; ik des te meer. Ook bij gevoelige films wilden er snel traantjes vloeien.

Ze legde haar arm rond de schouders van onze vrienden en vroeg hen naar wie ze werkelijk waren en hoe het hen echt verging. Wij stonden er dan met onze ogen bij te rollen totdat we met ons gevolg naar boven konden verdwijnen. Maar geen wonder dat het op haar crematie wemelde van exen die wel ons konden vergeten, maar niet haar.

Ik zat vele jaren in een jeugdsymfonieorkest. We deden regelmatig mee aan een concours en onze uitvoering kwam dan live op de radio. Natuurlijk hoorden wij muzikantjes dat in die tijd nooit, en dat vond mijn moeder jammer voor ons. Dus nam ze, zoals altijd gesteund door mijn vader, op een keer het concert met de bandrecorder op en zorgde ze dat we, toen wij 's avonds laat met de bus op de parkeerplaats van onze muziekschool aankwamen, via twee luidsprekers in een boodschappenmand (ik spreek van veertig jaar geleden) ondergedompeld werden in onze eigen klanken. Wat een verrassing. Dacht je! Ik heb helemaal niet op de reacties van mijn orkestgenoten kunnen letten, want ik was druk doende met van pure schaamte mezelf zo onzichtbaar mogelijk maken achter de bus: een puber onderscheidt zich niet graag van de rest en zij zette ons en vooral mij tenenkrommend in het zonnetje.

De keer dat we in het buitenland zaten en mijn moeder mijn vader - die in Nederland was achtergebleven - drie weken niet had gezien, blijft voor eeuwig bij. Hij kon elk moment aankomen. Mijn moeder kreeg hem op een plaatselijk marktje vanuit de verte in het oog ... wij kinderen sidderden en probeerden haar nog tegen te houden: *hier blijven mam, hierrr, dat is papa helemaal niet, hij lijkt er alleen maar een beetje op ...* maar ze rende hem al dwars door de mensenmassa heen tegemoet; haar armen wijd gespreid, zijn naam roepend, en letterlijk gillend van geluk. De afloop van deze genante spurt wensten wij niet meer te zien. Wij doken onder en kwamen pas weer tevoorschijn toen de schaduwen lengden.

Ooit vond ik in verlegen stilte een jongen wel heel erg leuk. Het was belangrijk voor me dat hij dat niet wist, want hij had een oogje op een ander en niemand is gebrand op gezichtsverlies. Hij was gezegend met een lange bos witblonde krullen. Nooit eerder had ik trouwens zulk mooi haar gezien en nooit meer daarna. Het kon niet uitblijven, ik had er thuis natuurlijk over gepraat en toen ze samen met mij in de stad de bewuste jongen ergens voor een winkel zag staan, liep mijn moeder onbekommerd op hem af: "Met dat prachtige blonde engelenhaar, dat kan er maar één zijn en dat is ... Nathan. Toch? Aangenaam." En ze stelde zich nog voor ook. Daar stond ik. Of liever gezegd, daar zakte mijn ego stilletjes stampvoetend ineen.

Mijn moeder hield van puur. Terwijl bij anderen gezellige, veelkleurige lichtstroken ononderbroken van Sint tot de lente door eeuwig groene bomen flitsten en de woonkamers tijdens barre tijden omtoverden in lichtpaleizen, kwam bij ons de kerstboom pas op de dag van de 24e december binnen. Enkel op Kerstavond flakkerden er zachtjes 33 echte waskaarsjes in. Voor elk levensjaar van Jezus één. De emmer zand stond ernaast voor je wist maar nooit. De naalden begonnen al na een week af te vallen, maar - eerlijk is eerlijk - ze roken heerlijk.

Nu horen al deze tafereeltjes, die ik ooit maar schamel vond, tot mijn dierbaarste herinneringen. Al heb ik ook andere.

En nu vertellen mensen mij binnen de praktijk waarom men zich nog meer voor zijn ouders kan schamen.

De dronken vader die een uur te vroeg aan school stond om zijn dochter af te halen en ongeduldig

door de open ramen naar de onthutste juf begon te lallen dat ze een smerige, luie tyfushoer was. De vader die na zijn werk het café in dook en vaak helemaal niet op kwam dagen bij de school, zodat zijn zoon meerdere keren per week uren in zijn eentje op een harde bank moest blijven wachten totdat een buurman, een tante of zijn moeder hem na haar werk oppikte. Het gefluister en gewijs van de kinderen, het steeds smaller genepen mondje van de opvangjuf die overuren maakte, de rode blossen op de wangen van zijn moeder, het geschreeuw dat daar thuis op volgde en dat tot op de straat te horen was.

De vader die chronisch depressief was en onder invloed van nieuwe medicatie een kind uit het dorp aanreed. Het gezin van dat kind verhuisde, maar ook de familie van de dader kon zich niet meer thuis voelen in het dorp. Daar waren twee verhuizingen voor nodig, want nieuws reist snel en overal zijn er kindertjes wier ouders van onbesproken gedrag zijn of van wie de kindertjes dat tenminste denken en die gaan dan de mores leren. Bovendien zijn er overal kindertjes die zelf gepest worden en blij zijn als er een ander potentieel slachtoffer opduikt.

De moeder die alleenstaand was, een pruik op had, knalrode nagels had van vijf centimeter lang en die allesbehalve discreet was met betrekking tot de stroom wisselende mannelijke huisvrienden. De vader die zijn handen niet van de vriendin van zijn dochter af kon houden. De moeder die op feestjes te diep in het glaasje keek en dan de familiegeheimen te grabbel gooide. De moeder die het openlijk met een jonge jongen van de straat aanlegde. De broer die hoorde hoe zijn zus werd aangerand door zijn vader, bang was, niet te hulp kon schieten en daar nooit meer met zijn zus over heeft durven praten. Hij kan haar niet meer in de ogen kijken en zijn vader evenmin.

De moeder die nooit buitenkwam, de gordijnen dichthield, andere kinderen niet binnen liet om te spelen en de godganse dag lang met een sigaret in haar mond haar aanrecht glanzend poetste. Daar mochten de buurtkinderen dan wel heel even - met hun schoenen uit - naar komen kijken. En die kinderen dan van: "Aaaah, mevrouw, wat hebt u een mooie keuken." En buiten in koor: "Omo wast door en door schoon!"

De ouders die fout waren in de oorlog.

De moeder die zich op een ondoordacht moment door haar zoon en diens twee vrienden liet betrappen in de tuin; met de broer van haar man, de oom van haar kind, mijn cliënt. De ouders die elkaar zo aftuigden dat hun dochter de burens er steeds bij moest halen. De moeder die terminaal ziek was en na zes chemo-kuren weigerde nog langer onder een pruik en hoofddoekjes te overleven, maar van haar dochter niet aan de schoolpoort mocht verschijnen zonder. De dochter schaamt zich vandaag zo, dat ze zich de eigen haren wel uit het hoofd kan rukken. De vader die zich ophing in de tuin en het tijdens zijn sterven in zijn broek deed. De hele straat kwam kijken, nog voordat hij los gesneden was. De geschokte burens stonden tot op het garagepad, dat door het drama tot openbaar terrein gebombardeerd was en waar het deerlijk stonk.

Dit worden helaas nooit herinneringen waar met een vertederd lachje op teruggekeken kan worden. Toch zijn het wel degelijk herinneringen en worden ze op de een of andere manier gedragen, door mensen vlak om ons heen.